

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת תצוה

א. רש"ד הירש.

פרק כח' פסוק ד'.

אבנט. חבל שאין אנו יודעים את המובן המיוחד של המלה הזאת ואת סוג החגורה שהיא מציינת. היא באה במקרא רק בהקשר של בגדי כהונה ועוד פעם אחת בין בגדי השרד של שבנא, סוכן בית המלך (ישעיה כב, כא). לפיכך אין אבנט מתפרש אלא כמובן הכללי של חגורה. החגורה ולבישתה מציינות בכל מקום מצב של כוונות עובר לעשייה. הביטוי הרגיל "אור" מציין אצירת הכוחות וריכוזם לקראת מטרה שיש להשיגה. ("אור" קרוב ל"אצר" — עיי' פיי בראשית י"ז, כ.) גם אבנטו של כהן הדיוט עשוי מארבעה החומרים של בגדי הכהן הגדול — תכלת, ארגמן וחולעת-שני, שזורים על בד לבן של שש; לכן מסמל האבנט את ריכוזו כל הכוחות להשגת המטרה של שלמות חיובית בדרגתו של הכהן הגדול. כהן הדיוט עדיין אינו עומד בדרגה הזאת, אך הוא חגור ואזור לקראתה. לבן הוא צבע הטהרה, אדום — צבע החיים (כשני גוונים: החיים הנמוכים והגבוהים, חיי החושים וחיי הרוח, חיי בהמה וחיי אדם — עיי' פיי לעיל כה, ג"ח). תכלת — צבע האלוהות שכרתה ברית עם האדם; ובהרכב זה של הצבעים גדול שיעורו של הצבע האדום משאר הצבעים ביחס של 2:1. כך מסמלים ארבעה הצבעים האלה, כשהם שזורים כאבנטו של הכהן, את המטרה הרמה של שאיפת הכהן לשלמות: חיי עשייה בכל התחומים, חיים הניבנים על יסוד של סהרה מוסרית והחזורים רוח אלוהית, ובהיות כל החושים קלועים "שש כפולה", מוצג חוון-כהנים זה — לא כחזון שמעבר לחושים ולכוחות האדם, אלא רק כהגשמת תעודת האדם כיציר נברא.

המכנסים מכסים "בשר ערוה ממתנים ועד ריכיים", והם עשויים מבו פשתן לבן שחוטיו קלועים "שש כפולה". הם מלבישים אפוא את כל הטבע הרוגטאטיבי של האדם (תוונה, פרייהורבייה) בתכונה של סהרה ההולמת את תעודתו כיציר נברא. כפי שכבר העירונו פעמים אחדות מתייחס מושג הטהרה במיוחד לקידוש חיי ההנאה והמין, ואופייני הדבר, שדווקא לגבי הכהן הזה — המביא לידי ביטוי מובהק ביותר את הטהרה המוסרי — נזכר שמו הבוטאני של הפשתן ממנו הוא עשוי: "בד", אם כי הכתונת והמגבעות נעשו מאותו התומר עצמו. יתירה מזו, להלן לט, כח נאמר במפורש: "ואת-מכנסי הבד שש". ביומא עא ע"ב מתפרש השם הזה על-פי התכונה המיוחדת של צורת הצמת: "דבר העולה מן הקרקע בד בד" ללא ענפים. צורה זו מסמלת את השאיפה לעלות ולהגיע אל המטרה היעודה בקו קבוע מראש וללא סטייה. הרי זאת צורה הקרובה מאד מבחינה מושגית אל תכונת הטהרה שסימניה הם: החלטיות, הבדלה והרחקה מכל דבר בלתיטהור. הן מבחינה לשונית הן מבחינה עניינית מסמל השם "בד" את כל המדרגות המביאות לידי טהרה: זהירות, זריזות, נקיזות, פרישות (עיי' עבודה: זרה כ ע"ב). מכאן גם שבגדי השש של הכהן הגדול ביום הכיפורים נזכרים רק בשם הזה (עיי' ויקרא טו, ד).

תצורה

אלוף

1. פרשנו - כמו פרשנים רבים לפניו - מנסה לפרש את כל הקשור לשם וכיון כפיטוי לרציונות מוסריים ואתיים, מה מביאו לך?
2. איך דוקא טהרה "הולמת את תצורתו (של האדם) כיצור נברא?
3. מה באים המכנסיים לסמל?
4. איך הוא מסביר את: "קד"?
5. מה הן המדרשות המביאות לידי טהרה ואיך לה שייך לפר?
6. מהו המיוחד באפנס?
7. מה באים ארבעת הצבצים לסמל ולהדריק?
8. מהי "המטרה הראה של איפת הכהן לשלמות"?

* * *

ג. תוספת ברכה .

פרק כח' פסוק כה':

ולא יזה החושן מעל האפוד (כ"ח כ"ה)

כפי המתבאר בספר "יראים" (סימן ש"ל) מצוה זו דלא יזה החושן מעל האפוד נזהגת רק בשעת העבודה, ואז יש בזה עונש מלקות, ולא שלא בשעת העבודה, ואינו מביא מקור לזה.

ואמנם יש להעיר ולטעון כנגד חידוש זה ממשנה מכות (כ"א ב'), יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין, (וחשיב אותם) החורש בשור וחמור (א') והם מוקדשין (ב') וכלאים בכרם (ג') ובשביעית (ד') וביום טוב (ה') והוא כהן וגזיר בבית הקברות (ח'). ועל זה הקשו בגמרא, וליחשב נמי המזיח החושן מעל האפוד, כלומר, אם בשעת חרישה הוא מזיח החושן מעל האפוד, שעובר בלאו, ולפי המתבאר דמירי בכהן בבית הקברות ושם בודאי אין מקום עבודה, אם כן, לדברי היראים אין לאו זה נזהג אז, כיון שהוא שלא בשעת עבודה.

אלוף

1. לכאורה מה הקושי בפסוק המצריך ביאור?
2. מה בדיוק הציווי כאן ומתי הוא חל?
3. פרשנו מביא דוגמה קיצונית - אולי אף היתולית - מן המשנה במסכת מכות, התוכף להסבירה?
4. איך פרשנו קושר זאת לכאן?
5. מה למצפה הוא לומר ומוכיח מכאן?

* * *

ג. בכור שור .

פרק ל' פסוק א':

ל (א) ועשית מזבח מקטר קטרת: להקטיר עליו קטורת, מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, כעין שעושין המלכים, מוגמר, לבשם. ומזבח העולה, כגון בית המטבחים, ושולחן, ומנורה, והמטבחים רחוק משכנו של מלך, והשולחן והמנורה והמוגמר קרוב יותר. ובית קדשי הקדשים: חדר המלך ומקום כסאו. ולא מפני שהקב"ה צריך לזה, "כי לי כל חיתו יער, [בהמות בהררי אלף, ידעתי כל עוף הרים]"¹ וכמו שנאמר "אם ארעב לא אומר לך"². אלא שהקב"ה חפץ להצדיק את ישראל, וכמו שאמרו החכמים "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה [להם] תורה ומצות"³. ולכך שיכן שכינתו ביניהם, שתהא אימתו ויראתו עליהם, ותיקן שיקריבו לפניו קרבנות, נדרים ונדבות חטאות ואשמות, תמידין ומוספין לכפר עליהם. שכשאדם חוטא ורואה ויודע שנתכפר לו, ויודע שהוא נקי, נזהר יותר מלחטא, ומלכלך עצמו בחטא. ואם לא ידע שמתכפר לו, וחוטא היום ולמחר, וסבור הריני מלוכלך בחטאים, שוב אינו נזהר על עצמו⁴. וכן אמרו רבותינו "כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר"⁵. ולכך קבע הקב"ה לישראל קרבנות להתכפר בהם, ויום הכפורים למחילה ולסליחה, שלא ירגילו [את עצמם] לחטאים, משל לאדם שיש לו בגדים צחים נקיים ומלובנים, כל זמן שבגדיו מלובנים, הוא נזהר בהם מן הטיט ומן הליכלוך, וכיון שנתלכלכו, אינו נזהר בהם, ולכך צוה הקב"ה על העבודה, ועל הקרבנות, וזהו שאמר שלמה "בכל עת יהיו בגדיך לבנים"⁶.

תצוה

אלו

1. פרשנו מביא כאן רציון יסוד בקשר לכלל מצוי הקרבנות, התוכל לשער למה הוא מביא זאת דוקא כאן?
2. מה בדיוק סדר הציונים שמוכא כאן ואיך זה מסתדר עם הדימוי שלו?
3. איך כלל זה עושה "שתהא צימתו ויראתו על פניהם"?
4. מצין המקריב יודע שנתכפר לו?
5. איך מוצאת הדומה של "באדים נקיים"?
6. איך הוא מפרש את הפסוק המצוטט ממשי?

* * *

ד. כלי יקר.

שָׁהֵם, פֶּרֶשׁ רַבְּנֵי בְּחֵי שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת
 הַשָּׁם, וְהוּא אוֹתִיּוֹת מִשָּׁה, וְהָיָה
 חֲקוּק עָלָיו כָּל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲתָה
 נִדְּמָנוּ אַרְבַּעַתָּן אֶל פְּנֵיךָ אֶחָד, תַּחַת אֲשֶׁר
 מִתְחַלֶּה שְׂכָחוּ אֶל מוֹשִׁיעִים וְגִרְמֵנוּ שְׁלֵעֲמַת זֶה
 גַּם ה' שְׂכָחָם, הִנֵּה אַחַר הַפְּסָרָה שְׁחָזְרוּ, וַיִּזְכְּרוּ
 כִּי אֱלֹהִים צוּרָם, אִזְּגַם הֵמָּה יְהוֹי "עַל שְׁמִי
 כִּתְפִיּוֹ לְזַכְרוֹן".

פרק ל' פסוק ט':
 וְיִזְכְּרֶהָ אֶת שְׁמִי אֲבֵנֵי שֶׁהֵם. לְכַפֵּר עַל
 שְׁמִי אֲבֵנֵי לַחֹת שְׁנִשְׁתַּפְּרוּ,
 וְשֵׁם נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה בֵּין אַרְבַּע אֱלֹהִים, וְהֵם:
 ה' יִתְכַרֵּן, וְהַלְחֹת, וּמִשָּׁה, וְיִשְׂרָאֵל. וְעַל יְדֵי
 הַפְּסָרָה נִתְחַבְּרוּ כֻלָּם, כִּי שְׁמִי אֲבֵנֵי שֶׁהֵם כִּנְגַד
 שְׁנֵי אֲבֵנֵי הַלְחֹת.

אלו

1. מהו הקושי האפשרי עליו פרשנו צונה בקטע הראשון?
2. מה בדיוק תשובתו?
3. מה לומד פרשנו מן ה"שהם" ומה הוא רוצה ללמד אותנו?

* * *

ו. בכור שור.

(ט) קטורת זרה: שלא יוכל אדם לגרב קטורת לעשות עליו. חמש כלים היו במשכן ועל כל אחד נעשה בו נס, ארון, ושולחן, ומנורה, ושתי מזבחות. ארון היה עומד בנס, כדאמרינן "מקום ארון אינו מן המידה"¹⁰. שולחן: "לשום לחם חום ביום הלקחור"¹¹, [שהיה] סילוקו כסידורו¹². מנורה: נר מערבי שהיה נותן בה שמן כמידת חברותיה, וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים¹³. במזבח העולה: ירד אש מן השמים¹⁴. מזבח הקטורת: שלא היה בו אלא כעובי דינר זהב ועמד ציפורי כמה דורות¹⁵.

פרק ל' פסוק ט':

לישועתך מלכי אקוה / חלצני מכל מדוה / ותנה נפשי כגן רוה / וכנה מקדש ובית נוה /
 בסיימי ואתה תצוה

אלו

1. מה בדיוק הציווי כאן ואיך פרשנו מאכרו?
2. מהגדמות זו מוכיח פרשנו שכל צבדות המקדש היתה בנס, למה זה חשוב לו?
3. לבסוף, לסיים פירושו על פרה זו מתחיל פרשנו, התוכל להסבירו?

* * *